

Dr Grzegorz Kowalski

Sprawozdanie z konferencji naukowej
„Strefa Schengen. Europa bez granic czy nowa żelazna kurtyna?”

Tomaszów Lubelski, 16 grudnia 2008 r.

W dniu 16 grudnia 2008 r. na Wydziale Zamiejscowym Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II odbyła się konferencja naukowa na temat: „Strefa Schengen. Europa bez granic czy nowa żelazna kurtyna?” Organizatorami spotkania były dwie katedry Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, a mianowicie Katedra Prawa Konstytucyjnego oraz Katedra Prawa Wyznaniowego. Konferencja została objęta honorowym patronatem przez Komendanta Głównego Policji gen. insp. Andrzeja Matejuka, Komendanta Głównego Straży Granicznej ppłk Leszka Elasa oraz Szefa Służby Celnej ministra Jacka Kapicę. Bezpośrednim impulsem dla zorganizowania konferencji była zbliżająca się rocznica przystąpienia Polski do strefy Schengen, a co za tym idzie możliwość i potrzeba dokonania pierwszego podsumowania skutków tego wydarzenia dla kraju. Istotnym walorem spotkania było niewątpliwie zaproszenie do wzięcia w nim czynnego

udziału służb mundurowych (Policji, Straży Granicznej, Służby Celnej), dzięki czemu stanowiło ono okazję do zetknięcia się teorii z praktyką, co pozwoliło z kolei na wielowymiarowe spojrzenie na problematykę stanowiącą przedmiot konferencji.

Wspólne spotkanie w celu podjęcia refleksji nad „problematyką Schengen” poprzedziła msza święta w kaplicy wydziałowej. Następnie uroczystego otwarcia konferencji i przywitania zaproszonych oraz przybyłych gości dokonał Dziekan Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II ks. prof. dr hab. T. Guz, który w wygłoszonym słowie wstępnym wprowadził w problematykę konferencji zwracając przy tym uwagę na jej aktualność i znaczenie dla życia politycznego, gospodarczego oraz społecznego kraju.

Program konferencji obejmował łącznie cztery sesje, dwie przedpołudniowe oraz dwie popołudniowe. Pierwszej, poświęconej ogólnym zagadnieniom integracji międzynarodowej i jej genezy ze szczególnym uwzględnie-

niem Układu z Schengen, przewodniczył dr Grzegorz Kowalski. W tej części z referatami wystąpili: ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz Dziekan Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Schengen – filozofia współpracy Narodów*, który przedstawił fundamenty oraz istotę współpracy między narodami w świetle filozofii; dr Tomasz Stępień – *Europa – Narody – Granice. Znaczenie granic w procesie integracji europejskiej. Od „Euroregionów” do Układu z Schengen. Na kanwie pism politycznych Antona Hilckmana (1900-1970)*, który ukazał filozoficzne oraz polityczne refleksje nad istotą granic niemieckiego myśliciela Antona Hilckmana, na tle idei nacjonalizmu, internacjonalizmu oraz uniwersalizmu; dr Adam Balicki z Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Idea integracji europejskiej w perspektywie historycznoprawnej*, który zaprezentował pojawiające się pomysły oraz podejmowane próby łączenia narodów Europy na przestrzeni wieków, od starożytności po czasy współczesne; dr Waldemar Bednaruk z Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Układ Schengen – geneza*, który przedstawił narodziny idei swobodnego przekraczania granic pomiędzy państwami Unii Europejskiej, na tle innych tego rodzaju porozumień zawartych przez kraje Starego Kontynentu; dr Piotr Wiśniewski z Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana

Pawła II – *Układ z Schengen. Konwencja wykonawcza do Układu z Schengen – charakterystyka*, który przybliżył postanowienia konwencji zawartych pomiędzy krajami członkowskimi Unii Europejskiej w sprawie znoszenia kontroli na granicach państwowych, tzw. Schengen I i Schengen II, a także najnowszego porozumienia z Prüm, określanego mianem Schengen III; dr Marek Bielecki z Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Sytuacja kościołów i związków wyznaniowych w strefie Schengen*, który omówił płynące z faktu włączenia Polski do obszaru Schengen konsekwencje dla funkcjonowania kościołów i związków wyznaniowych w naszym kraju, systemy relacji państwa do kościoła w państwach strefy Schengen, a także kwestie działania zorganizowanego lobbingu podmiotów wyznaniowych przy instytucjach wspólnotowych.

Sesja druga poświęcona została zaprezentowaniu następstw, jakie na funkcjonowanie różnych służb mundurowych wywarło włączenie terytorium naszego kraju do obszaru Schengen. W tej sesji, której przewodniczył dr Waldemar Bednaruk, swoje referaty wygłosili: Zastępca Szefa Służby Celnej Grzegorz Smogorzewski – *Rola i zadania Służby Celnej po wstąpieniu Polski do strefy Schengen*, który przedstawił ewolucję zadań oraz zmiany w strukturze organizacyjnej Służby Celnej po wejściu Polski do Unii Europejskiej i przystąpieniu do strefy Schengen; Zastępca Naczelnika Wydziału Koordynacji Poszukiwań Międzynarodowych Biura Międzynarodowej Współpracy Policji w Komendzie Głównej Policji kom. Tomasz Kwiatkowski – *Polska policja w strefie Schengen*.

Spojrzenie z rocznej perspektywy, który omówił zadania Wydziału Koordynacji Poszukiwań Międzynarodowych oraz osiągnięcia polskiej policji i jej skuteczności w tym zakresie na tle analogicznej działalności policji innych państw członkowskich Unii Europejskiej; Kierownik Zespołu Kontroli Granicznej w Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie kpt. Mariusz Kielc – *Wybrane zagadnienia funkcjonowania Straży Granicznej w strukturze Schengen*, który wskazał na zmiany głównie strukturalne w Straży Granicznej wynikające ze zniesienia kontroli granicznych na zachodniej i południowej granicy Polski, oraz na zmniejszenie ruchu granicznego na znajdującej się w naszym kraju zewnętrznej granicy Unii Europejskiej; Dyrektor Departamentu Legalizacji i Wykazu Cudzoziemców w Urzędzie do Spraw Cudzoziemców Tomasz Lipski – *Rola i zadania Urzędu do Spraw Cudzoziemców po wstąpieniu Polski do strefy Schengen*, który przedstawił ewolucję zadań Urzędu do Spraw Cudzoziemców po rozciągnięciu obszaru Schengen na terytorium Polski, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki wizowej; dr Stanisław Dubaj z Wyższej Szkoły Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie – *Osobowy ruch graniczny na zewnętrznych granicach UE przed wejściem i po wejściu do strefy Schengen ze szczególnym uwzględnieniem problematyki małego ruchu granicznego*, który zwrócił uwagę na znaczne zmniejszenie się ruchu granicznego na wschodniej granicy Polski, jako skutek włączenia naszego kraju do obszaru Schengen i wynikający stąd obowiązek wprowadzenia odpłatnych wiz dla naszych wschodnich sąsiadów.

W trzeciej sesji omówiono różnorakie aspekty europejskiego nakazu aresztowania

jako instrumentu zapewniającego skuteczniejsze ściganie sprawców przestępstw, mających możliwość swobodnego przemieszczania się po całym obszarze Schengen. Przewodnictwo obrad w tej sesji objął dr Marek Bielecki, a jako prelegenci wystąpili: dr Grzegorz Kowalski z Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Transgraniczność przestępczości jako podstawa ograniczania praw podstawowych (uwagi na tle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 27 kwietnia 2005r.)*, który przeprowadził analizę wyroku Trybunału Konstytucyjnego wydanego w sprawie dopuszczalności przekazywania obywateli polskich na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, pod kątem konsekwencji tego orzeczenia dla korzystania przez obywateli naszego kraju z przysługujących im konstytucyjnych praw; dr Wojciech Lis z Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Współpraca policyjna w ramach systemu Schengen*, który wskazał na niedostatki w przygotowaniu policjantów do wykonywania nowych zadań oraz wyzwań, jakie pojawiły się przed polską policją z chwilą przystąpienia przez nasz kraj do strefy Schengen; Ekspert Sekcji Poszukiwań Celowych i Identyfikacji Osób Wydziału Kryminalnego w Komendzie Stołecznej Policji podinsp. Adam Woch – *Europejski nakaz aresztowania*, który przedstawił wykorzystywane przez polską policję instrumenty międzynarodowej współpracy państw członkowskich Unii Europejskiej w zakresie zwalczania przestępczości, a także ogólną statystykę dotyczącą poszukiwania i

zatrzymywania przez rodzimą policję osób, wobec których został wydany europejski nakaz aresztowania oraz ilości wydawanych w naszym kraju europejskich nakazów aresztowania w porównaniu z innymi krajami; dr Anna Komadowska z Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Funkcjonowanie europejskiego nakazu aresztowania na tle instytucji karnomaterialnych w Polsce*, która przeprowadziła analizę przesłanek wydania europejskiego nakazu aresztowania w Polsce oraz dokonała oceny charakteru tej instytucji prawnej; dr Jerzy Gryz z Wyższej Szkoły Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie – *Przystąpienie Polski do strefy Schengen a jej relacje ze wschodnimi sąsiadami – Rosją, Białorusią i Ukrainą*, który podjął próbę oceny rozszerzenia obszaru Schengen na terytorium Polski z punktu widzenia skutków, jakie to pociągnęło dla naszego kraju na płaszczyznach: społecznej, patologii transgranicznej oraz stosunków międzypaństwowych, ze szczególnym uwzględnieniem relacji ze wschodnimi sąsiadami Polski; dr Jarosław Bubiło z Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II – *Prawnomiędzynarodowe regulacje dotyczące prawa do prywatności – przegląd orzecznictwa. Standardy europejskie i ich odzwierciedlenie w prawie polskim*, który omówił prawo do prywatności w kontekście problematycznego charakteru jego definiowalności, a także ochrony i ograniczeń ze względu na konieczność walki z międzynarodowym terroryzmem.

Ostatniej, czwartej sesji, przewodniczył dr Piotr Wiśniewski. Składała się ona z dwóch części. W pierwszej z referatem wystąpiła Joanna Szczęśny z Władzy Wdrażającej Programy Europejskie – *Programy europejskie realizowane przez Władzę Wdrażającą Programy Europejskie ze szczególnym uwzględnieniem programów realizowanych z funduszu Schengen*, która przedstawiła beneficjentów oraz przebieg realizacji takich funduszy jak: Fundusz Schengen, Norweski Mechanizm Finansowy, Fundusz Granic Zewnętrznych czy Szwajcarsko-Polski Program Współpracy. W drugiej części, poświęconej praktycznym problemom realizacji Układu z Schengen w Polsce oraz społeczno-gospodarczym konsekwencjom przystąpienia naszego kraju do strefy Schengen widzianych oczami władz samorządowych powiatów przygranicznych, wystąpili przedstawiciele powiatu tomaszowskiego oraz sokólskiego. Byli to: starosta tomaszowski Jan Kowalczyk, który krótko scharakteryzował ekonomiczne oraz społeczne skutki dla powiatu tomaszowskiego włączenie terytorium Polski do obszaru Schengen, oraz kierownik Wydziału Komunikacji i Dróg Starostwa Powiatowego w Sokółce Robert Rybiński, który z kolei wskazał na wyraźnie zauważalne obniżenie aktywności życia gospodarczego (zwłaszcza w handlu przygranicznym) w powiecie sokólskim w wyniku przystąpienia naszego kraju do strefy Schengen.

Tematy poruszane w indywidualnych wystąpieniach prelegentów stały się przyczynkiem do wieńczącej konferencję dyskusji z udziałem prelegentów, zaproszonych gości oraz publiczności. Dyskusja, momentami bardzo ożywiona, skoncentrowała się przede

wszystkim wokół zagadnienia korzyści i strat, jakie w minionym roku stały się udziałem państwa polskiego na skutek włączenia jego terytorium do obszaru Schengen. Po zakończeniu dyskusji w imieniu organizatorów konferencji głos zabrał dr Piotr Wiśniewski, który dokonał krótkiego jej podsumowania, podziękował prelegentom za włożony trud w przygotowanie i wygłoszenie referatów oraz pozostałym

uczestnikom za udział w konferencji, a także przedstawicielom służb mundurowych za honorowy patronat, wyrażając jednocześnie nadzieję na dalszą owocną współpracę Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z tymi służbami w zakresie badania problematyki będącej przedmiotem konferencji.

NOTA O AUTORZE

Dr Grzegorz Kowalski, adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II